

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Markos Manterola Zulaika

*Aia, Gipuzkoa
(1937)*

Aurkibidea

Biografia

Aiako Elkano auzoko Lertxundiberri baserrian jaio zen, 14 senideren artean 13.a; 2 senide, ordea, oso umetan hil ziren, haietako bat Markosen bikia. Baserrian lan asko egindakoa, oso ondo gogoratzen du orduko bizimodua. Eskolara joateko denbora gutxi izan zuen, eta gaztetatik hasi zen ebanista lanetan. Erretiroa hartu arte, krisialdi ugari ezagutu izan ditu, eta horregatik hainbatetan aldatu behar izan du lana; gaztetan Frantziara ere joan zen lanbaldintza hobeen bila, baina han desengainua izan eta ordutik Gipuzkoa inguruan aritu izan da lanean altzariak egiten. Bertsozalea umetatik, hainbat txapelketatan hartu izan du parte eta oraindik ere badu lagunekin elkartu eta bertsotan aritzeko ohitura. Ezkondu eta bi seme izan zituen. Kontalari argia eta memoria onekoa. Elkarrizketa egiterakoan, Zarautzen bizi zen.

Zintak

AIA-020

- **Proiektua:** Euskal Herriko Ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Etxeberria, Eider
- **Data:** 2011-08-25
- **Iraupena:** 79 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Etxeberria, Eider

AIA-021

- **Proiektua:** Euskal Herriko Ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Etxeberria, Eider
- **Data:** 2011-08-25
- **Iraupena:** 77 min
- **Euskarria:** Bideo digitala

AIA-022

- **Proiektua:** Euskal Herriko Ahotsak

- **Elkarrizketatzailea(k):** Etxeberria, Eider
- **Data:** 2011-08-25
- **Iraupena:** 59 min
- **Euskarria:** Bideo digitala

AIA-023

- **Proiektua:** Euskal Herriko Ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Etxeberria, Eider
- **Data:** 2011-08-25
- **Iraupena:** 61 min
- **Euskarria:** Bideo digitala

Pasarteak

1. Lertxundiberri baserriko maizter

- **Erref:** AIA-020/003
- **Iraupena:** 0:01:56. **Hasi:** 00:03:36. **Bukatu:** 00:05:32
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriaren historia eta kokalekua

Laburpena:

Elkano auzoko Lertxundiberri baserrian jaio zen; bere familia maizter zen han eta 1958 inguruan erosi zuen baserri hura. Ordura arteko errenta nola ordaintzen zuten azaltzen du.

2. Ura lortzeko eta aprobetxatzeko moduak

- **Erref:** AIA-020/005
- **Iraupena:** 0:01:45. **Hasi:** 00:14:31. **Bukatu:** 00:16:16
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Berrikuntzak » Argindarra eta ura

Laburpena:

Ura iturritik ekartzen zuten, etxean ez baitzeukaten. Ura nola aprobetxatzen zuten azaltzen du. Dutxatu nahi izanez gero, erre kara joaten ziren.

3. Garia biltzeko prozesua

- **Erref:** AIA-020/008
- **Iraupena:** 0:03:29. **Hasi:** 00:17:50. **Bukatu:** 00:21:19
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Garia

Laburpena:

Garia oso garrantzitsua zen lehen, harekin ogia egiten baitzuten. Elkanoko San Pedro festak pasa ondoren hasten ziren garia ebakitzen. Garia nola biltzen zuten azaltzen du.

4. Garia bildu eta metak egiten

- **Erref:** AIA-020/009
- **Iraupena:** 0:02:02. **Hasi:** 00:21:19. **Bukatu:** 00:23:21
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Garia

Laburpena:

Garia bildutakoan, metatan pilatzen zituzten soroan. Metak nola egiten zituzten azaltzen du.

5. Garia jotzeko makina

- **Erref:** AIA-020/010
- **Iraupena:** 0:02:47. **Hasi:** 00:23:21. **Bukatu:** 00:26:08
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Garia
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Gertaera izugarriak eta ezbeharrak

Laburpena:

Garia ganbaran jasotzen zuten geroago jotzeko. Garia jotzeko makinak nola funtzionatzen zuen azaltzen du. Istripuak gertatu izan dira makina horrekin, eta bati baino gehiagori moztu behar izan diote besoa.

6. Besoa moztu beharra

- **Erref:** AIA-020/012
- **Iraupena:** 0:02:02. **Hasi:** 00:26:44. **Bukatu:** 00:28:46
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Garraioak
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Gertaera izugarriak eta ezbeharrak

Laburpena:

Hainbat laguni besoa moztu behar izan zieten, istripua izan baitzuten garia jotzeko makinarekin. Kasu horietan, ospitalera eraman behar izaten zituzten. Harako bidea egin bitartean, zauria nola zaintzen zuten azaltzen du. Ospitalera joateko garraibideak aipatzen ditu.

7. Eskalearen habian etzatearen arriskua

- **Erref:** AIA-020/015
- **Iraupena:** 0:01:32. **Hasi:** 00:31:12. **Bukatu:** 00:32:44
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Gaixotasunak

Laburpena:

Tifusa egon zen garaian, amak errieta galanta egin zion Markosi, tifusarekin kutsatzeko arriskuan egon baitzen: eskale batek lo egindako lekuan etzan zen.

8. Konfiantzako eskaleak

- **Erref:** AIA-020/016
- **Iraupena:** 0:01:19. **Hasi:** 00:32:44. **Bukatu:** 00:34:03
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Kanpoko jendearekin harremana

Laburpena:

Lehen eskaleak atez ate ibiltzen ziren, eta oso ezagunak izaten ziren familian; konfiantza handia izaten zuten haiekin.

9. Pello Bixente eskalearekin izandako tratua

- **Erref:** AIA-020/017
- **Iraupena:** 0:02:48. **Hasi:** 00:34:03. **Bukatu:** 00:36:51
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Kanpoko jendearekin harremana

Laburpena:

Beraien etxera Pello Bixente eskalea etortzen zen eta egurra txikitzen aritzen zen. Harekin izandako anekdotak kontatzen ditu.

10. Eskaleak gehienez astebete leku berean

- **Erref:** AIA-020/018
- **Iraupena:** 0:01:45. **Hasi:** 00:36:51. **Bukatu:** 00:38:36
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Kanpoko jendearekin harremana

Laburpena:

Eskaleei ez zitzaien gustatzen etxe batean denbora luzez egotea, astebete ematen zuten gehienez. Beraien etxera Pello Bixente etortzen zen eta harekin izandako anekdota kontatzen du.

11. Eskaleen osasun ona eta sendoa

- **Erref:** AIA-020/020
- **Iraupena:** 0:02:39. **Hasi:** 00:40:06. **Bukatu:** 00:42:45

- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Gaixotasunak
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Pertsonaia ezagunak

Laburpena:

Osasun ona zuten Elkanon ibiltzen ziren eskaleek: bizitakoak bizi eta gero ez ziren gaixotzen. Irabazitako dirua gozokiak erosteko erabiltzen zuen Pello Bixente eskaleak.

12. Amaren ogi goxoa

- **Erref:** AIA-020/023
- **Iraupena:** 0:01:41. **Hasi:** 00:44:18. **Bukatu:** 00:45:59
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Garia

Laburpena:

<p>Baserrian labea zeukaten eta amak esku ona zuen ogia egiten; Markosek eta anaiak ogiaren masa egiten laguntzen zioten. Amak ogia nola egiten zuten azaltzen du.</p>

Transkripzioa

Guk labia gendun, ta gure ama zanak oso esku ona zun, ogiya iten. Ta gu ´re majiña bat bidar, mutil koskorrak, beste anaiya ta biyok ibiltzen giñan. Amasea esaten zitzayon, kaja haundi bat, laukiya kaja, ta han amak itten zun ore pillo bat. Eta, ondo itteko, horrek asko ibili ber izaten du /izateu/ ta hua eskuakin beti ai bazea nekau itten da /ittea/. Ta gu, hankak uretan garbittuta, iyotzen giñan ta gaiñen jo-ta hankakin. Guk dana zabaltzen gendun, amak berriz´e pillatu. Jarri pilluan ta berriz´e ttiki-ttiki-ttiki, gaiñen hori zabaltzen. Hola saio bat ein ta gero hortikan ogiyak itten zittun amak. Eta jartzen zittun mahai baten gaiñen danak, altxa in ber izaten zan, ba. [Ogi hoiek] leamiyak eo indako operaziyua: altxa. Ta, hala, altxatzen zianean, borobillak itten zittun ta hola ebakiyak kutxilluakin in. Galtzeta burniyakin zasztada batzuk in ta arrautz gorringuakin gaiña igurtzi ta laben sartu. Haiek gero, labetik aterata, bero-bero eoten zian ta ez ziyozun grazi handik hartzen, baiño hurrengo egunen-ta haiek gaurko pastelak baiño earro eoten zian. Oso ogi earrak! Eta erretirau in ber pusketa bana partiuta, bestela ahittu itten zian ta.

13. Estraperloko kontu tristeak

- **Erref:** AIA-020/025
- **Iraupena:** 0:01:56. **Hasi:** 00:49:34. **Bukatu:** 00:51:30
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

Estraperloari buruz irakurritakoak kontatzen ditu: guardia zibilek gazte bat hil

zutela Nafarroatik irina zekarren batean; gazteak nola moldatzen ziren
Lizarrustiko aldapa igotzeko...

14. Erromeriak eta korrika-saioak

- **Erref:** AIA-020/027
- **Iraupena:** 0:01:18. **Hasi:** 00:52:15. **Bukatu:** 00:53:33
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Gaztetako ibilerak

Laburpena:

Gaztetan oso azkarrak ziren eta batetik bestera oinez joateko ohitura zuten. Orduko anekdotak kontatzen ditu. Lehen erromeriak lauretan hasi eta iluntzean bukatzen ziren.

15. Mugarriaren babesean dantzan

- **Erref:** AIA-020/028
- **Iraupena:** 0:01:45. **Hasi:** 00:53:33. **Bukatu:** 00:55:18
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Herri-lurrak eta lur pribatuak
- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak

Laburpena:

Erromerietan giro ona egoten zen: jende alaia eta dantzaria izaten zen. Dantza lotua leku batzuetan debekatua zegoen, baina beste batzuetan ez. Zarautzen libre zenez, Elkanoko mugarriaren alde batean dantzatzen zen eta bestean soinua jo.

16. Zarauzko giroa udan

- **Erref:** AIA-020/029
- **Iraupena:** 0:01:27. **Hasi:** 00:55:18. **Bukatu:** 00:56:45
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Oporrak
- Familia eta harremanak » Herriko giroa

Laburpena:

Zarautzen dantza lotua egitea libre zen; izan ere, Zarauzko giroarekin bat zetorren dantza lotua. Lehen Zarautza jende diruduna etortzen zen; abuztuan egunero izaten zen musika-giroa...

17. Dantza lotua egitea delitu

- **Erref:** AIA-020/030
- **Iraupena:** 0:02:33. **Hasi:** 00:56:45. **Bukatu:** 00:59:18
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Berrikuntzak » Argindarra eta ura

Laburpena:

Aiako apaizak egindakoa kontatzen du: dantza lotua egiteagatik hainbat gazte zigortu zituzten; isuna ordaindu ez zutenak kartzelan sartu zituzten.

18. Bekatuaren indarra pixkanaka galtzen

- **Erref:** AIA-020/032
- **Iraupena:** 0:02:12. **Hasi:** 01:00:50. **Bukatu:** 01:03:02
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra

Laburpena:

Azpeitiar batzuk kartzelara eraman zituzten dantza lotua egiteagatik. Lehen apaizak, alkateak eta guardia zibilak indar handia zuten. Indar hori ahuldu egin zen pixkanaka: jendeak gehiago ikasi zuen heinean, menderatu egin zen botere hura. Lehengo sermoiekin jendeari beldurra sartzen zitzaion. Bekatu egiteko beldurra zegoen Aian.

19. Eskutik hartzea bekatu

- **Erref:** AIA-020/033
- **Iraupena:** 0:01:09. **Hasi:** 01:03:02. **Bukatu:** 01:04:11
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra

Laburpena:

Garai batean, neska-mutilek elkar ukitzea bekatu zenez, bikote batek zapi baten bidez ematen zioten eskua elkarri.

20. Ikasketen eta lanaren garrantzia lehen eta orain

- **Erref:** AIA-020/037
- **Iraupena:** 0:01:31. **Hasi:** 01:10:19. **Bukatu:** 01:11:50
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Iritziak » Bizitzarekiko ikuspegia

Laburpena:

Lehen eskolari ez zitzaion garrantzi handirik ematen; balio gehiago zuen orduan lanean ikasteak. Gai horri buruzko iritzia ematen du.

21. Frantziako lana eta desengainua

- **Erref:** AIA-020/039
- **Iraupena:** 0:03:27. **Hasi:** 01:12:47. **Bukatu:** 01:16:14
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Lan-baldintzak
- Ekonomia eta industria » Kanpora lanera

Laburpena:

Frantzian basoko lanak egitera joan zen Markos bere bi lagunekin. Han hizkuntzarekin izandako anekdota kontatzen du. Hara joateko erabakia diru gehiago irabazten zelakoan hartu zuten, baina engainatu egin zituzten azkenean. Hango lanei eta lan-baldintzei buruz hitz egiten du.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.

2025-11-27

CC-by-sa | Ahotsak.eus

Badihardugu Euskara Elkarte

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com